

Академік НАН України
ЧУЙКО Олексій Олексійович
(1930–2006)

До 80-річчя академіка НАН України О.О. Чуйка

Народився 28 серпня 1930 р. на Ставропіллі у селянській родині. Після закінчення семирічки та гірничо-металургійного технікуму протягом трьох років служив танкістом. В 1953 році став студентом хімічного факультету Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка. Його вчителями були видатні вітчизняні вчені академіки І.М. Францевич, Ю.К. Делімарський, А.І. Кіпріанов, А.К. Бабко, А.В. Думанський, А.Т. Пилипенко, Ф.С. Бабічев, В.М. Єременко. Саме завдячуючи цим непересічним особистостям, вже з третього курсу Олексій Олексійович захопився науковою роботою, яка стала його життєвим покликанням.

З 1959 р. наукова діяльність О.О. Чуйка була пов'язана з Академією наук України – спочатку в Інституті фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського, а потім у створеному ним Інституті хімії поверхні (1986 р.), що нині носить його ім'я.

Робота у відділі синтезу та дослідження сорбентів, очолюваному професором І.Є. Неймарком, визначила основний напрям всіх його подальших досліджень, спрямованих на створення гібридних органокремнеземів, які виявились перспективними матрицями для іммобілізації різноманітних органічних та біологічно активних сполук, металокомплексних каталізаторів, ферментів, ліків, а також для створення високоселективних сорбентів та унікальних композитів. Найбільш вражаючі результати, одержані О.О. Чуйком та його колегами, стосуються досліджень природи активних центрів і механізмів хемосорбційних процесів на поверхні кремнезему, розробки нових технологій та створення перспективних матеріалів із заданими властивостями. Вони були узагальнені в його докторській дисертації “Химия поверхности SiO_2 , природа и роль активных центров кремнезема в адсорбционных и хемосорбционных процессах” (1972 р.).

1973 року в Інституті фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського АН УРСР О.О. Чуйко організує і очолює перший в країні відділ хімії поверхні, який згодом стає основою Відділення хімії поверхні ІФХ (1983 р.). Організаційний талант О.О. Чуйка особливо проявився у створенні ним низки експериментальних підрозділів і виробництв, де було широко впроваджено оригінальні технології.

За значний внесок у розвиток хімії, фізики, технології поверхні та хімічного матеріалознавства, що отримав визнання світової наукової спільноти, Олексія Олексійовича Чуйка 1979 року обирають членом-кореспондентом, а 1988 року – дійсним членом Академії наук УРСР. 1992 року він стає академіком Академії технологічних наук України, а 2001 р. – академіком Міжнародної академії технологічних наук, президентом Українського хімічного товариства ім. Д.І. Менделєєва. О.О. Чуйко отримав високі державні відзнаки: Державну премію УРСР у галузі науки і техніки (1972 р.), ордени “Трудового

Червоного Прапора” (1973 р.), “Знак Пошани” (1980 р.), “За заслуги” III ступеня (2000 р.), медаль “За доблесну працю” (1970 р.). В 2004 році йому присуджено Премію НАН України ім. Л.В. Писаржевського.

В останні роки життя весь свій творчий потенціал та бурхливу енергію Олексій Олексійович присвятив створенню нового наукового напрямку – медичної хімії нанодисперсних систем, що сприяло розвитку вітчизняної фармакології, зокрема створенню лікарських препаратів з регульованою фармакодинамікою.

Науковий доробок О.О. Чуйка складає понад 1000 наукових праць, серед яких 7 монографій та більш ніж 500 авторських свідоцтв та патентів.

О.О. Чуйко – фундатор вітчизняної школи з хімії, фізики та технології поверхні високодисперсних оксидів, відомої далеко за межами України. Серед його учнів – 30 докторів та понад 100 кандидатів хімічних, фізико-математичних і технічних наук. За його ініціативи 1989 р. була вперше в СРСР створена спеціалізована рада із захисту докторських дисертацій за спеціальністю “хімія, фізика та технологія поверхні”.

О.О. Чуйко особисто керував роботами з хімічної дезактивації території Чорнобильської АЕС та прилеглих територій.

Олексій Олексійович Чуйко багато зробив за своє життя і залишив незабутній слід в долях багатьох людей. Світлий образ Олексія Олексійовича, видатного і талановитого вченого, людини глибокої ерудиції, гострого розуму, невичерпної енергії та ініціативи, мудрості і душевної щедрості живе в пам’яті його учнів, колег та співробітників Інституту.

Редколегія